

ਜੇਵੀ ਗੁਪਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ.
ਹਰ ਕੌਰ (ਮ੍ਰਿਤਕ), - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।
ਬਨਾਮ
ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।
1977 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1608
27 ਫਰਵਰੀ 1986

ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ (1872 ਦਾ 1): -ਸੈਕਸ਼ਨ 67 -ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਵੇਚਣ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ -ਆਖਰੀ ਪਨੇ 'ਤੇ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ -ਅਜਿਹਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ -ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ -ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਿਧਾਂਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ - ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਯੋਜਿਤ, ਵਿਸ਼ਾ ਇੱਕ ਦਸਤਖਤ ਹੈ ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਜਾਂ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਜਾਂ ਮੇਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂ ਚਿਪਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਿਖਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਦਾ ਸੰਮਿਲਨ, ਸਾਧਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਦਸਤਖਤ ਯੰਤਰ ਦੇ ਅਰੰਭ ਜਾਂ ਮੱਧ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਧਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ। ਸਵਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਸ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਦਸਤਖਤ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ। ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਦਸਤਖਤ, ਅਮਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੬)

ਵਧੀਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਮਿਤੀ 21 ਸਤੰਬਰ, 1977 ਨੂੰ ਲਾਗਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ (ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ 17 ਅਕਤੂਬਰ, 1977 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਾਕੀ ਰਕਮ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ 27 ਅਕਤੂਬਰ, 1977 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ), ਜੋ ਕਿ ਸਬ ਜੱਜ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਦੀ ਮਿਤੀ. 14 ਜੂਨ, 1974 ਦੇ ਦਿਨ, 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1968 (ਸਾਬਕਾ, ਪੀ 1) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ, ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨਾ। ਰੁਪਏ ਦਾ 20

ਜੁਲਾਈ, 1974 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ 10,000 ਬਕਾਇਆ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਰਕਮ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਮੁਦਈ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਰਕਮ ਰੁਪਏ। ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 10,000 , ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁਦਈ ਉਕਤ ਰਕਮ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ 6 ਅਗਸਤ, 1974 ਤੱਕ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ 6 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। , 1974 ਮੁਦਈ ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਏਜੰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਵਕੀਲ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਰੁਪਏ ਹੈ।

ਅੱਛਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੇ.ਐਸ.ਗਰੇਵਾਲ, ਵਕੀਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ।

ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਕੇਸੀ ਪੁਰੀ ।

ਨਿਰਣਾ

ਜੇ.ਵੀ.ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.

(1) ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(2) ਨੇ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1968 ਦੇ ਵਿਕਰੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ , ਜਿਸਨੂੰ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੀ। . 20,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ 10,000 ਨੂੰ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਿਆਨੇ ਵਜੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ 20 ਮਈ, 1968 ਨੂੰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ 6 ਜੂਨ, 1972 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ 15 ਜੂਨ, 1969 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲਾਈ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਚਿੱਤਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੰਘ, ਭਾਵ ਉਸ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਅਤੇ ਬੇਟੀ। ਮੁਦਈ ਅਨੁਸਾਰ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ 15 ਜੂਨ, 1969 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਅਮਲੀਜਾਮਾ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਸਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਡਿਕਰੀ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ, ਮੁਦਈ ਨੇ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। 10,000 ਬਿਆਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਰਜਾਨੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। 3,600 ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੀ.ਈ.ਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ

ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। 10,000 ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ 3 ਜਾਂ 4 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਅਲ-ਏਜਡ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ। ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਹ ਵੀ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 1 ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਰਹੂਮ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਇਹ ਅੱਗੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ • ਕਿ ਮੁਦਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਅਖਤਿਆਰੀ ਰਾਹਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸ. ਹਰ ਕੌਰ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਨਾਮ ਗੁਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਜੇ.ਵੀ. ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.) ਟਾਈਲ ਮੁਦਈ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ 'ਤੇ ਸੀ। 10,000 ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਕਤ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਟਿਊਸ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਡੀਸਾ- ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(3) ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੀਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵੇਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ l:e. ਉਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਹਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਹਰ ਕੌਰ ਦੇ ਭਰਾ ਉਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰ ਕੌਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵਜੋਂ ਆਏ ਹਨ।

(4) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੀ ਸਪਾਈਅਲ ਕੋਰਡ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਪੀੜਤ ਸੀ, ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 1 ਮਿਤੀ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1968 ਸੀ। ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਲੇਖਕ ਸੀ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਅਲੀ ਬਣਾਏ - ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ ਅਤੇ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸੀਮਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ 10 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ। ਜੇਕਰ ਮੁਦਈ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ; 10,00 ਬਿਆਨੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ <ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰੀ ਲੜਕੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 1 ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸ਼ੀਟ ਹਨ ਪਰ ਆਖਰੀ ਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

(5) ਓ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਮੁਦਈ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ 1 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. 22 ਤੋਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.4 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 1 ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਪੀ 1 ਨੂੰ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਵਿਧੀਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ 10,000 ਸੀ। ਬਿਆਨੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਆਖਰੀ ਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਜੇ. ਅਤੇ ਡੀ. ਈਜ਼ੀਕੋਇਲ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਬਨਾਮ ਅਨੋਦਾ ਚਰਨ ਸੇਨ, (1), ਜੋਗੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮਚੰਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2) ਬੀਰਬਲ ਬਨਾਮ ਬਮਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, (3) ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਸੀ। ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 10,000 ਰੁਪਏ ਬਿਆਨੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

(6) ਮੈਂ 1 ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਗਵਾਹ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ 4 ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਅਲੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 1 ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸ਼ੀਟਾਂ 'ਤੇ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜੇ. ਅਤੇ ਡੀ. ਈਜ਼ੀਕੋਇਲ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਹਸਤਾਖਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਨਾਮ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਲਿਖਤ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂ ਚਿਪਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਬਾਈਡਿੰਗ ਵਜੋਂ। ਨਾਮ ਦਾ ਸੀਮਲਨ, ਲਿਖਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਸਾਧਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਸਤਖਤ ਯੰਤਰ ਦੇ ਅਰੰਭ ਜਾਂ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਉਸਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਬਾਈਡਿੰਗ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਗੈਰ- ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਪੂਰਨ

ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਦਸਤਖਤ , ਅਮਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ , ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਤੁਰੰਤ ਦਾਇਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼ੀਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ. 1 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਬਚਿੱਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਪਰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਕੋਰੈਂਡ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਜਾਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ । ਮੈਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। *

- (1) ਏਆਈਆਰ 1923 ਕੈਲ. 35.
- (2) ਏਆਈਆਰ (37) 1950 ਪਟਨਾ 370.
- (3) ਏਆਈਆਰ 1955 ਰਾਜਸਥਾਨ 91.

ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿੰਦਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਐਸ.ਪੀ. ਗੋਇਲ, ਜੇ.)

(7) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਦੋਨੋਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਹਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਧੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਗਲਾ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰ ਕੌਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਹਨ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਹਰੀਕੇ ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਕੌਰ ਦੁਆਰਾ ਲੀਬਿਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਸੀਅਤ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਅਪੀਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ।

(8) ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਐਚ.ਐਸ.ਬੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ

ਫੁਲ ਬੈਂਚ

ਐਸਪੀ ਗੋਇਲ, ਜੀਸੀ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਐਸਐਸ ਸੋਢੀ, ਜੇ.ਜੇ.

ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ,

ਬਨਾਮ

ਬਿੰਦਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1981 ਦੇ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ 324 ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ

30 ਮਈ 1986 ਈ

ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ (1939 ਦਾ IV)—ਸੈਕਸ਼ਨ 110 ਏ—ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਰੂਲਜ਼, 1940— ਨਿਯਮ 4.60— ਨਿਯਮ 4.60 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਟਰੱਕ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ— ਹਾਦਸੇ ਨਾਲ ਟਰੱਕ ਦਾ ਮਿਲਣਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਯਾਤਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ—ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ। ਮਾਲਕ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ-ਟਰੱਕ ਦਾ ਮਾਲਕ-ਕੀ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ-ਅਜਿਹਾ ਮਾਲਕ-ਕੀ ਨਿਯਮ 4.60 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1939 ਦੀ ਧਾਰਾ 110-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਾਰਕ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮਾਲਕ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਡਰਾਈਵਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਕੋਰਸ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਡਰਾਈਵਰ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਰੂਲਜ਼, 1940 ਦੇ ਨਿਯਮ 4.60 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ; ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਰੱਕ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਟਰੱਕ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਸੀ।